

Monumentnummer*: 524400

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status **rijksmonument**
Inschrijving register* 24 juni 2002
Kadaster deel/nr 82868/59

*Woonplaats** *Gemeente** *Provincie**
Kaatsheuvel Loon op Zand Noord-Brabant

*Kadastrale gemeente** *Sectie** *Kadastraal object** *Appartement aanduiding* *Grondperceel*
Loon op Zand H 5473

Omschrijving**

Inleiding

De KERK, gewijd aan de H.H. Martelaren van Gorkum, is aan de zuidzijde van de Erasstraat gelegen en met het altaar op het oosten georiënteerd. Hij vormt een geheel met de later gebouwde pastorie en is daarmee verbonden via een tussenruimte. Deze neoromaanse kruiskoepelkerk met dubbele torengewel is ontworpen door de architect P. Stornebrink en tussen 1893 en 1895 gebouwd.

Omschrijving

De kerk is een baksteenbouw met enige natuurstenen sierdelen en bestaat uit een achthoekige koepelruimte voorafgegaan door een driebeukig schip van twee vakken en een dubbeltorengewel. Op de koepel sluit een koortravee aan met lager rechtgesloten koor. De dubbeltorengewel heeft een rondboogportaal, geflankeerd door nissen met heiligenbeelden in de eerste geleding van de torens. Boven de ingang een rondboograam van de orgeltribune. De torens hebben opzij portalen en in de tweede geleding rondboogramen met baksteentraceringen. De derde geleding bestaat uit achtkanten met galmopeningen, bekroond door achthoekige spitsen. Het schip, de koepel en koortravee hebben evenals de torens een merkwaardige detaillering met bakstenen lijsten, friezen en sierpatronen in vrije interpretaties van romaanse vormen. Deze eigenzinnige detaillering is typerend voor het werk van de architect Stornebrink. De zijbeuken hebben evenals de nevenkapellen van het koor tweedelige rondboogramen. De lichtbeuken van de het middenschip, de koepel, koortravee en het koor hebben driedelige rondboogramen.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

De achthoekige koepel heeft transeptachtig aandoende eindwanden voorzien van twee uit een vierkant opgaande achthoekige torentjes die een breed rondboograam flankeren dat bestaat uit twee gedeelde rondboogramen en een rozet. De glaskoepel op het platte gedeelte van de afdekking van de koepelruimte is verdwenen. Links en rechts van de transeptachtige gevels bevinden zich vlak gedekte halfronde absiden. De nevenruimten van het koor hebben twee en driedelige kruiskozijnen onder rondbogen en klimmende rondboogfriezen in de topgevels.

Het interieur maakt door de de gehele breedte van het gebouw omvattende koepelruimte een centraliserende indruk, wat voor de bouwtijd tamelijk uitzonderlijk genoemd mag worden. In de torentravee bevindt zich boven de ingang een orgelgalerij op drie bogen. De schiptraveeën hebben rondbogige arcaden die geopend zijn naar de als loopgangen fungerende en met kruisribgewelven overwelfde zijbeuken. De beide schiptraveeën worden overwelfd door een stergewelf. Koor en koortravee hebben kruisribgewelven, de overgang tussen beide ruimte-onderdelen wordt gevormd door een schuine wand. De centrale koepelruimte is een achthoek met ongelijke zijden, overwelfd met een stenen stergewelf met ronde sluitring dat gedragen wordt door pijlers en lisenen. De gewelven tussen de bakstenen ribben zijn gepleisterd en voorzien van schilderingen met plantenmotieven. De muurvlakken zijn recentelijk ontdaan van de schilderingen en wit overgeschilderd. In de muurvlakken van de koepelruimte zijn schilderingen van de Martelaren van Gorkum aangebracht door Van Bokhoven en Jonckers. De laatste leverde in 1922 ook de geschilderde kruisweg. Het hoogaltaar (1903) is van J. Custers, de preekstoel en communiebank van Houtermans (1913). In het koor ramen van F. Nicolas (1908).

Waardering

Het object is van algemeen belang. Het heeft cultuur-historische waarde als uitdrukking van de katholieke emancipatie aan het eind van de 19e eeuw. Het heeft architectuur-historische waarde als goed voorbeeld van een neoromaanse kerk met uitzonderlijk vroege centraliserende plattegrond. Het is van belang als typerend voorbeeld van het werk van de architect P. Stornebrink. Het object is ondanks de verwijderde schilderingen en centrale glazen koepel voldoende gaaf bewaard gebleven. De kerk is typologisch zeldzaam en eveneens zeldzaam als overblijfsel uit het oeuvre van de architect. Hij heeft ensemblewaarde vanwege de functionele, bouwkundige en architectonische samenhang met de andere complexonderdelen.

Hoofdcategorie

Religieuze gebouwen

Subcategorie

Kerk en kerkonderdeel

Functie

Kerk